

LOV OM PERSONNAVN (NAVNELOVEN), § 10 – sentrale tekster

Bestemmelsen i loven og omtalen i Rundskriv G-20/2002 og i Odelstingsproposisjonen fra Justisdepartementet (før vedtaket) Ot.prp. nr. 31 (2001–2002) er gjengitt nedenfor. Versjoner av lov og rundskrift er her pr. 25.2.2008. Ingen av disse har vært forandra etter 1.1.2003.

To andre bestemmelser som kan ha betydning, blir ikke tatt opp i detalj nedenfor. Det gjelder likhet med foretaksnavn o.likn. og fornavn med opphav eller tradisjon i andre land. Her blir de kort referert fra loven:

1) Bestemmelsen om hensynet til etternavn som har likhet med foretaksnavn, organisasjoner o.likn.

Den kan ha betydning for valg av navn som er nye etternavn, i noen grad også fornavn. Bestemmelsen om slike etternavn fins i § 3 3. ledd nr. 2, og er:

"Navn som ikke er registrert i Det sentrale folkeregister som et navn som er i bruk som etternavn her i riket, kan tas som etternavn. Dette gjelder likevel ikke navn som: [...]

2. er identisk eller har likhet som nevnt i nr. 1 med et alminnelig kjent foretaksnavn, varemerke eller annet kjennetegn som er vernet her i riket, med et alminnelig kjent navn på en stiftelse, forening, institusjon eller lignende eller med et alminnelig kjent kunstnernavn, og det må antas at berettigede interesser vil lide skade dersom vedkommende får navnet."

Liknende tilfeller for fornavn må ev. behandles etter § 10.

2) Fornavn med opphav eller tradisjon i andre land

"§ 8. Fornavn

Som fornavn kan det ikke velges et navn som er registrert i Det sentrale folkeregister som et navn som er eller har vært i bruk som etternavn eller mellomnavn. Navnet kan likevel tas som fornavn dersom det har opphav eller tradisjon som fornavn i Norge eller i utlandet eller har tradisjon i en kultur som ikke skiller mellom fornavn og etternavn."

.....

LOV 2002-06-07 nr 19: Lov om personnavn (navneloven).

(<http://www.lovdato.no/all/hl-20020607-019.html#10>)

§ 10. Alminnelige begrensninger

Selv om de øvrige vilkår er oppfylt, skal en melding om å ta, endre eller sløyfe navn ikke godtas dersom vedkommendes personnavn ellers kan bli til vesentlig ulempe for vedkommende eller andre sterke grunner tilsier det.

Personer over 18 år kan ikke ta, endre eller sløyfe fornavn eller etternavn mer enn en gang hvert tiende år. Vedkommende kan likevel innen ti år:

1. ta som etternavn etternavnet til en ektefelle eller en samboer som vedkommende har bodd sammen med i minst to år eller har barn sammen med, eller for navn som har en tradisjon i en kultur som ikke skiller mellom fornavn og etternavn, ektefellens eller samboerens fornavn,
2. ta som etternavn et etternavn som vedkommende tidligere har hatt,
3. ta som etternavn steforeldres, fosterforeldres eller adoptivforeldres etternavn, og
4. endre fornavnet tilbake til det fornavnet vedkommende hadde før endringen,
5. ta, endre eller sløyfe fornavn eller etternavn dersom det foreligger særlige grunner.

.....

Rundskriv G-20/2002

Jnr.: 02/08853 A-AG/PF

Dato: 15.11.02

Om ny navnelov

(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/rundskriv/2002/Rundskriv-G-2002.html?id=109097>)

[...]

2.3.7 Alminnelige begrensninger, § 10

2.3.7.1 Ulempekriteriet, § 10 første ledd

Etter bestemmelsen skal en melding om å ta, endre eller sløyfe navn ikke godtas dersom vedkommendes personnavn kan bli til vesentlig ulempe for vedkommende. Bestemmelsen gjelder fornavn, mellomnavn og etternavn. Kriteriet tilsier en svært liberal praksis. Det skal altså mye til før et navn kan avslås under henvisning til ulempe det vil påføre bæreren. Hvor grensen eksakt skal trekkes i hvert enkelt tilfelle, må avgjøres konkret - dels subjektivt i forhold til alder, og dels objektivt. Det sentrale må være at nektelse bare skal skje i snevre unntakstilfelle. Tolkningen vil også kunne endres over tid i pakt med endringer i samfunnsforhold og oppfatninger. Poenget er også å tillate en naturlig utvikling av fornavns forskjellige skrivemåter. Praksis bør som utgangspunkt ikke hindre en naturlig utvikling av skriftspråket - heller ikke når det gjelder fornavn. Det skal mye til for at et fornavnsønske skal nektes fordi det kan bli til "vesentlig" ulempe. På samme måte skal fantasinavn og konstruerte navn vurderes.

Fordi navneloven 1964 stilte opp en regel om at navn som kunne bli til "ulempe" skulle nektes, betyr ordlyden at det er grunnlag for å nekte færre navn under henvisning til ulempekriteriet etter navneloven 2002 enn etter navneloven 1964.

Det kan ikke velges guttenavn for jenter og omvendt. Om dette følger av ulempekriteriet, eller av kriteriet om "sterke grunner", har mer teoretisk enn praktisk betydning. Noen fornavn har opphav eller tradisjon både for gutter og jenter. Slike fornavn skal godtas for begge kjønn. At navnet har opphav som et gutte- eller jentenavn betyr at navnet opprinnelig er et jente- eller guttenavn. Dersom opphav ikke kan dokumenteres, vil navnet

likevel kunne godtas dersom navnet har tradisjon som jente- eller guttenavn. For at tilstrekkelig tradisjon skal foreligge, må det kreves at navnet både har vært brukt i et visst omfang og over en viss tid som navn for det aktuelle kjønn. Med hensyn til omfang bør navnet ha hatt en utbredelse som etternavn som overstiger det ubetydelige. Når det gjelder varighet bør bruken som etternavn kunne spores over en periode som utgjør mer enn én generasjon. Praksis må avklare hvor mye som skal kreves. Det kan innhentes uttalelser fra navnefaglig hold om navn har slikt opphav eller tradisjon. Det må legges stor vekt på den navnefaglige vurderingen og konklusjonen.

Jentenavn for mann eller guttenavn for kvinne skal imidlertid tillates for personer som er i gang med en kjønnskifteprosess, og som har begynt med hormonbehandling, selv om kjønnskiftet ikke er fullført. Det skal også tillates jentenavn for menn og guttenavn for kvinner som har en transgender identitet (transepersoner) uten at de nødvendigvis er i gang med en kjønnskifteprosess.

Om forholdet til utenlandske navneskikker, vises det også til pkt. 5.4 nedenfor.

Ordlyden i § 10 første ledd dekker også de ytterst sjeldne tilfellene der det er den aktuelle sammensetningen av ellers kurante navn som er uheldig. Det er en smakssak om dette følger av kriteriet om sterke grunner eller av ulempekriteriet.

2.3.7.2 Kravet til sterke grunner, § 10 første ledd

Det skal meget til før det kan sies å foreligge sterke grunner for å nekte å godta en melding om å ta, endre eller sløyfe navn. Bestemmelsen er en snever unntaksbestemmelse som bare skal kunne komme til anvendelse i helt ekstraordinære tilfeller.

Meldinger om navn som overhodet ikke har navns karakter skal kunne avslås etter denne bestemmelsen, f.eks. et ønske om siffer eller én bokstav som navn. Praksis må utvikle hva som har navns karakter. Det er imidlertid viktig å være klar over at noe som ikke anses å ha navns karakter på ett tidspunkt, kan få det senere. Praktiseringen av navneloven må være liberal og ikke hindre en naturlig utvikling.

Spørsmålet om å nekte et navn fordi det er støtende, skal vurderes etter kriteriet om vesentlig ulempe eller andre sterke grunner.

Videre kan meldinger om å få et stort antall fornavn og/eller mellomnavn nektes. Praksis må avklare hvor grensen her skal gå.

Etter omstendighetene vil f.eks. enkelte stedsnavn, eller lite vanlige navn på gårdsbruk, kunne nektes fordi det foreligger sterke grunner etter § 10. Det skal imidlertid mye til før et slikt navn nektes som etternavn etter denne bestemmelsen. Et nødvendig, men ikke tilstrekkelig vilkår, må være at stedsnavnet, det historiske eller utdødde navnet, eller det lite vanlige navnet på gårdsbruket, er alminnelig kjent. Hvor grensene skal gå må utvikles i praksis.

Om forholdet til utenlandske navneskikker, vises det også til pkt. 5.2.1 nedenfor.

2.3.7.3 Navnestabilitet, § 10 annet ledd

Bestemmelsen tar bare sikte på å regulere fornavn og etternavn, ikke mellomnavn. Bakgrunnen for dette er at mellomnavn ikke har samme oppgave som fornavn og etternavn mht. individualisering og kategorisering, jf. NOU 2001: 1 pkt. 7.3 og 9.1.1. Det må vurderes etter § 10 første ledd om hensynet til navnestabilitet kan tilsi at å ta, endre eller sløyfe mellomnavn skal nektes.

Utgangspunktet er at en ikke kan ta, endre eller sløyfe fornavn og etternavn mer enn én gang hvert tiende år. I nr. 1 og 3 gjøres det unntak der hensynet til endring av livssituasjon tilsier at en bør kunne endre navnet uavhengig av tiårsregelen. Nr. 1 gjelder det å ta ektefellens eller samboerens etternavn, og ektefellens eller samboerens fornavn når navnet har tradisjon i en kultur som ikke skiller mellom fornavn og etternavn, se nærmere pkt. 5.2.1 om dette. Nr. 3 gjelder det å ta som etternavn steforeldres, fosterforeldres eller adoptivforeldres etternavn. I annet ledd nr. 2 og 4 gjøres det unntak mht. å ta tilbake tidligere etternavn en har hatt og ta tilbake fornavnet som vedkommende hadde før endringen.

Dersom en ønsker å ta, endre eller sløyfe etternavn eller fornavn i tilfelle hvor vedkommende f.eks. har endret fornavn eller etternavn tidligere innenfor en tiårsperiode og unntaksbestemmelsene i nr. 1 til 4 ikke kommer til anvendelse, kreves "særlige grunner", jf. nr. 5. Søkeren må forklare det offentlige hvorfor vedkommende ønsker navneendringen. Deretter må det offentlige ta stilling til om vilkåret er oppfylt. Det skal ikke stilles strenge krav i vurderingen av om det foreligger "særlige grunner". En begrunnelse som bare går ut på at en ønsker nytt navn, vil imidlertid i seg selv ikke være tilstrekkelig.

.....

Ot.prp. nr. 31

(2001-2002)

Om lov om personnavn (navneloven)

(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/otprp/20012002/Otprp-nr-31-2001-2002-7/2.html?id=166990>)

(Gjelder fornavn:)

7.2 Ulempevurderingen

I likhet med nylagde etternavn, foreslår arbeidsgruppen at ulempekriteriet endres til at man ikke kan velge fornavn som det er fare for kan bli til vesentlig ulempe for den som skal ha det.

Arbeidsgruppen uttaler i NOU 2001: 1 punkt 9.2.1 bl.a.:

«Mange folkeregistre har hatt vanskeligheter med å ta stilling til om et fornavn bør godkjennes, særlig dersom navnet er fremmedartet, eller det foreligger et ønske om et «fantasinavn» som fornavn, ...

Arbeidsgruppen mener det bør lages en regel som tydelig markerer at det skal mye til før et navn kan avslås under henvisning til ulempe det vil påføre bærereren. Hvor grensen eksakt skal trekkes i hvert enkelt tilfelle, må avgjøres konkret - dels subjektivt i forhold til alder, og dels objektivt. Det sentrale må være at nektelse bare skal skje i snevre unntakstilfelle.

På denne bakgrunnen foreslår arbeidsgruppen at bare fornavn som kan bli til vesentligulempe for den som skal bære det, skal kunne nektes. Med en slik formulering vil det være grunnlag for å nekte færre navn enn i dag. Endringen vil kanskje også medføre at antallet «tvilssaker» blir færre. Dette vil igjen kunne føre til enklere saksbehandling. Det foreslåtte kriteriet tilsier en svært liberal praksis. Tolkningen vil også kunne endres over tid i pakt med endringer i

samfunnsforhold og oppfatninger, jf. dette punkts annet avsnitt. Poenget er også å tillate en naturlig utvikling av bl.a. fornavns forskjellige skrivemåter. Praksis bør som utgangspunkt ikke hindre en naturlig utvikling av skriftspråket - heller ikke når det gjelder fornavn.»

Videre nevnes:

«Innføring av et vesentlighetskrav i ulempevurderingen, vil også gjøre det lettere for personer med utenlandsk navneskikk å videreføre sine navnetradisjoner i Norge. Enkelte ganger kan fornavn som er vanlige i andre land fremstå som meget fremmedartede eller underlige hos oss. Det vil være i godt samsvar med arbeidsgruppens prinsipielle utgangspunkt at også slike navn skal tillates i større grad enn i dag. ...»

Universitetet i Tromsø mener at navneloven må inneholde formuleringer om et sjeldne skrivevarianter av et navn kan bli avvist. Universitetet peker bl.a. på eksempler som Bryhnjulf, Eirinh, Jehnny, etc. Samarbeidsnemnda for namnegransking uttaler også dette. Universitetet i Oslo mener man må være restriktiv med fantasinavn og konstruerte navn. Også Universitetet i Oslo mener at det bør være visse restriksjoner i å velge navn med spesielt avvikende skrivemåter.

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens begrunnelse og forslag. Det er neppe ønskelig at lovens ordlyd skal inneholde formuleringer om at sjeldne skrivevarianter av navn kan bli avvist. Dette må vurderes konkret, men departementet påpeker at det skal mye til for at et fornavnsønske skal nektes fordi det kan bli til «vesentlig» ulempe. På samme måte skal fantasinavn og konstruerte navn vurderes. Departementet kan ikke se noen tilstrekkelig tungtveiende grunner for at slike navn skal vurderes strengere enn andre fornavnsønsker, og viser dessuten til arbeidsgruppens uttalelse om at praksis som utgangspunkt ikke bør hindre en naturlig utvikling av skriftspråket i forhold til fornavn, se også nedenfor punkt 8.4.

(Gjelder etternavn:)

5.8 Begrensninger for nye etternavn (fra Ot.prp. nrt. 31 (2001–2002))

(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/otprp/20012002/Otprp-nr-31-2001-2002-/5/8.html?id=166985>)

Arbeidsgruppen foreslår at en opprettholder dagens regel om at den som vil ta et nylaget etternavn, må innhente samtykke fra bærere av beskyttede etternavn som er så likt det nylagde navnet at navnene lett kan blandes sammen, jf. under merknadene til § 4 i NOU 2001: 1 kapittel 15.

Derimot foreslår arbeidsgruppen i NOU 2001: 1 punkt 11.3.2 at navnelovens forbud mot å ta nylagde etternavn med «utenlandsk klang eller skrivemåte» oppheves:

«[Gjeldende navnelov bestemmer] at det ikke «bør» gis bevilling til nylagete slektsnavn med utenlandsk klang eller skrivemåte. Arbeidsgruppen foreslår at denne regelen bortfaller. Et stykke

på vei vil dette kun være en kodifisering av gjeldende praksis fordi ingen med utenlandsk bakgrunn i dag ville blitt nektet et nylaget slektsnavn som f.eks. er vanlig i hjemlandet. Regelen hører heller ikke hjemme i et flerkulturelt samfunn som det norske i økende grad har blitt, ... I lys av prinsippet om likebehandling, må også personer med norsk-etnisk opprinnelse kunne ta etternavn med utenlandsk klang eller skrivemåte, dersom de skulle ønske det. ...»

Det oppstår videre spørsmål om alminnelig kjente stedsnavn bør kunne tas som nylaget etternavn. Arbeidsgruppen foreslår ikke en uttrykkelig regel mot å ta slike navn, men uttaler dette i merknadene til § 14 i NOU 2001: 1 kapittel 15:

«Som vist ovenfor under kommentarene til § 4 (2) nr. 2 foreslår arbeidsgruppen at navn som rammes av «liknande nemningar» i gjeldende lovs § 8, kan nektes etter utkastets § 14 om «sterke grunner». Dette kan f.eks. være kjente geografiske navn som «Galdhøpiggen».»

Arbeidsgruppen foreslår også å videreføre gjeldende lovs regel om at alminnelige kjente lite vanlige navn på gårdsbruk ikke kan tas som nylaget etternavn. Det samme skal bl.a. gjelde alminnelige kjente historiske eller utdødde navn, alminnelig kjent navn på en stiftelse, et lag, et pseudonym eller et kunstnernavn, se under merknadene til § 4 annet ledd nr. 2 i NOU 2001: 1 kapittel 15.

Enkelte høringsinstanser fra det navnefaglige miljøet mener at en person må påvise at vedkommende har tilknytning til navnet, for at en melding om å bruke et navn med utenlandsk preg blir innvilget, se nedenfor punkt 8.2.

Flere høringsinstanser mener også at f.eks. alminnelig kjente stedsnavn ikke bør kunne velges som etternavn. Dette gjelder bl.a. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet som mener at det er uheldig om «vanleg/allment kjende stadnamn» fritt kan tas som etternavn. Statens kartverk støtter dette, og savner «et vern for allment kjente naturnavn som Rondane, Valdres og Mjøsa, samt administrative navn som Rogaland, mot å bli tatt i bruk som nylagete etternavn». Namnekonulenttenestene er enig. Norsk Språkråd mener også at allment kjente stedsnavn bør nektes som etternavn.

Miljøverndepartementet uttaler imidlertid:

«Miljøverndepartementet vil for sin del ikke legge like stor vekt på ønsket om vern av allment kjente naturnavn og administrative navn som Statens kartverk, og ser at hensynet til liberalisering og forenkling taler mot et slikt vern.»

Departementet mener det er bedre å bruke uttrykket «nye» etternavn for det som i dag betegnes som «nylagde» etternavn. Nye etternavn vil både være etternavn som har falt ut av bruk, men som gjenopptas, og etternavn som tidligere ikke har vært i bruk.

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens syn om at et nytt etternavn ikke kan tas uten samtykke fra bærere av andre beskyttede etternavn når det nye etternavnet er så likt det

beskyttede navnet at navnene lett kan forveksles. I lovforslaget her er bestemmelsen om dette gitt en noe annen utforming enn i NOU 2001: 1 og dagens navnelov, jf. under merknadene til § 3 i punkt 11.

Departementet er også enig med arbeidsgruppen om at forbudet mot nye etternavn med utenlandsk klang eller skrivemåte faller bort, og viser også til vurderingene nedenfor under punkt 8.2.

Departementet foreslår ikke en regel som forbyr at alminnelig kjente stedsnavn tas som nye etternavn. Etter departementets oppfatning bør det samme gjelde alminnelig kjente lite vanlige navn på gårdsbruk og alminnelig kjente historiske eller utdødde navn. Hensynet til så vel folks valgfrihet som saksbehandlingsmessig forenkling taler mot en slik regel. Eksempelvis mener departementet at et stedsnavn som Tyin bør kunne godtas som nytt etternavn. Etter omstendighetene vil f.eks. enkelte stedsnavn, eller lite vanlige navn på gårdsbruk, kunne nektes etter § 10 i lovforslaget. Det skal imidlertid mye til før et slikt navn nektes som etternavn etter denne bestemmelsen. Et nødvendig, men ikke tilstrekkelig vilkår, må være at stedsnavnet, det historiske eller utdødde navnet, eller det lite vanlige navnet på gårdsbruk, er alminnelig kjent. Hvor grensene skal gå må utvikles i praksis.

I tillegg foreslår departementet at bare pseudonymer som er kunstnernavn skal kunne nektes som nytt etternavn. Det er ikke tilstrekkelig grunnlag for nektelse at det nye etternavnet er et pseudonym, så lenge det ikke i tillegg er et kunstnernavn. Videre foreslås at forbudet mot å ta som nytt etternavn et alminnelig kjent navn på «ei stifting eller eit lag», endres til et forbud mot å ta et alminnelig kjent navn på en «stiftelse, forening, institusjon eller lignende». Formålet er at også navn på institusjoner o.l. som ikke er egne rettssubjekter, skal kunne nektes som nye etternavn etter lovforslaget § 3 tredje ledd nr. 2.

<>